

MIS 97629

ΣΟΣ Προσανατολισμός

Γ' θεματική ενότητα

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ :

ΕΝΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ / ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ

2^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΙΑΤΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ❖ Περίληψη
- ❖ Εισαγωγή
- ❖ Θεωρίες γνωστικής ανάπτυξης και μάθησης
- ❖ Διαθεματική προσέγγιση της γνώσης: Στόχοι και μεθοδολογία
- ❖ Σχέδιο εργασίας για μια διαθεματική δραστηριότητα
- ❖ Συμπέρασμα
- ❖ Επίλογος
- ❖ Βιβλιογραφία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι διεθνείς οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές και πολιτιστικές αλλαγές που συντελέστηκαν στις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα σε συνδυασμό με νέες θεωρίες γνωστικής ανάπτυξης της κοινωνικής ψυχογένεσης επηρέασαν και την εκπαίδευση. Έτσι, παράλληλα με τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας εφαρμόζονται και νέες μορφές προσέγγισης της γνώσης, όπως η διαθεματική, που έχει ως στόχο την αποτελεσματικότερη κατάκτηση της ενιαιοποιημένης γνώσης και τη μύηση των νέων στην εργαστηριακή μορφή διδασκαλίας. Μέσα από ένα παράδειγμα διαθεματικής εργασίας θα διαφανεί πως ο μαθητής γίνεται πλέον το κέντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και θα αντιληφθεί ότι ο κόσμος που τον περιβάλλει δεν αποτελείται από μεμονωμένες ανεξάρτητες πλευρές / απόψεις αλλά από αλληλοεξαρτώμενες και αλληλοσυμπληρούμενες , έτσι ώστε να είναι σε θέση, καλλιεργώντας τις ανάλογες δεξιότητες, ν' ανταποκρίνεται στην πολύπλευρη κοινωνική πραγματικότητα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών κάθε χώρας μαρτυρούν την ποιότητα της παρεχόμενης μόρφωσης μέσα από τη διδακτέα ύλη, τις μεθόδους διδασκαλίας, την αξιολόγηση του μαθητή, τους στόχους και τους σκοπούς της εκπαίδευσης που θέτουν. Όλα τα παραπάνω επηρεάζονται με τη σειρά τους από τα συνεχώς μεταβαλλόμενα και εξελισσόμενα οικονομικο-κοινωνικά δεδομένα και τις θεωρίες μάθησης. Έτσι, κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας έγιναν εμφανείς και στη χώρα μας οι νέες προκλήσεις της εποχής: η υπερπληροφόρηση και η παραπληροφόρηση, η τεχνογνωσία, η πολυπολιτισμικότητα, η παγκοσμιοποίηση, δεδομένα που επηρεάζουν τόσο την προσωπική ζωή του καθενός όσο και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον που καλείται να ζήσει. Είναι αναγκαία, λοιπόν, η διαμόρφωση ενός νέου τύπου ανθρώπου που θα αντιλαμβάνεται την αλληλεπίδραση όλων αυτών των παραγόντων στη διαμόρφωση της ζωής του και θα μπορεί να βρίσκει λύσεις στα σύνθετα προβλήματα του. Γι' αυτό παράλληλα με τα «παραδοσιακά αναλυτικά προγράμματα» (που συνεχίζουν να υφίστανται στη σύγχρονη ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα), όπου κυριαρχεί η δόμηση της διδακτέας ύλης σε σύντομες

διδασκόμενης ύλης , η αναζήτηση και επιβράβευση της σωστής απάντησης και η αξιολόγηση του μαθητή με εξετάσεις είναι πλέον αναγκαία η προώθηση και η κατάκτηση της ενιαιοποιημένης και όχι της κατακερματισμένης γνώσης. Επομένως, η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης θα πρέπει να είναι η βάση του σχεδιασμού των σύγχρονων Προγραμμάτων σπουδών, μια προσέγγιση που συνάδει με τις νέες θεωρίες γνωστικής ανάπτυξης και μάθησης.

ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗΣ

Οι θεωρίες της συμπεριφοράς πρεσβεύουν ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά παράγεται ως αντίδραση του ανθρώπου σε εξωτερικά ερεθίσματα και άρα η μάθηση εξαρτάται από τη σύνδεση μεταξύ του ερεθίσματος και της αντίδρασης . Έτσι στη διαδικασία της μάθησης απαιτείται η φυσική παρουσία του παιδιού και η αντίδραση του σ' ένα ερέθισμα , ο κατακερματισμός της ύλης σε μικρές διδακτικές ενότητες , η βαθμιαία πρόοδος της διδασκόμενης ύλης και η ενίσχυση της σωστής απάντησης. Μ' αυτόν τον τρόπο ο μαθητής προσαρμόζεται σταδιακά στη γνώση (ερέθισμα) και μαθαίνει. Όμως η γνωστική διαδικασία είναι κοινή για κάθε μαθητή και όχι ανάλογη με τις δυνατότητες του, ο ρόλος του δασκάλου παθητικός, η γνώση κατακερματισμένη και το “λάθος” δε λαμβάνεται ως διαδικασία μάθησης.

Η οικοδομιστική προσέγγιση του Piaget έκανε ένα θετικό βήμα στη θεωρία της μάθησης. Πρεσβεύει πως η ανάπτυξη της νοημοσύνης είναι αποτέλεσμα της διαλεκτικής σχέσης ανάμεσα στο υποκείμενο (μαθητής) που με τη δράση του αφομοιώνει τα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος και του αντικειμένου (γνωστικοί τομείς) που επιδρά ανατροφοδοτικά πάνω στη δράση και τα σχήματα του υποκειμένου. Έτσι κατά τη μαθησιακή διαδικασία η γνώση οικοδομείται κυρίως από το άτομο και τις δράσεις του επί του περιβάλλοντος, όμως υποβαθμίζεται η κοινωνική διαμεσολάβηση στην οποία θα στηριζόταν μια διδακτική παρέμβαση.

Το κενό που άφησε η θεωρία του Piaget πάνω στο σημαντικό ρόλο του κοινωνικού περιβάλλοντος έρχεται να το καλύψει η θεωρία της κοινωνικής ψυχογένεσης που πιστεύει πως η ανάπτυξη του παιδιού εξαρτάται από μια σύνθετη διαδικασία αλληλεπίδρασης ατόμου-περιβάλλοντος . Συγκεκριμένα, αναφέρει πως «ό,τι το παιδί γνωρίζει σήμερα να πραγματοποιεί μόνο σε συνεργασία με τον άλλον, αύριο θα έχει τη δυνατότητα να το πραγματοποιήσει μόνο του». Άρα, στη διαδικασία

της μάθησης εμπλέκεται και έχει βαρύτητα τόσο το άτομο όσο και το κοινωνικό περιβάλλον και έτσι «το άτομο επιδρώντας πάνω στο περιβάλλον, επεξεργάζεται όλο και πιο ολοκληρωμένα και πιο τέλεια συστήματα οργάνωσης αυτής της εξωτερικής επενέργειας του πάνω στην αντικειμενική πραγματικότητα». Στα πλαίσια αυτής της γνωστικής θεωρίας κινείται η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης που μέσα από διαφορετικές επιστημονικές πλευρές ενός θέματος και τη συνεργασία παιδιών ίδιου ή διαφορετικού ηλικιακού, γνωστικού, κοινωνικού, πολιτιστικού επιπέδου επιτυγχάνεται η αλληλεπίδραση που τα οδηγεί σε αναδιοργάνωση της σκέψης και νέους γνωστικούς συντονισμούς.

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ :

ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Διαθεματική προσέγγιση της γνώσης είναι «εκείνη η εκπαιδευτική διαδικασία που διαπερνά τις διαχωριστικές γραμμές μεταξύ των περιεχομένων μάθησης των επιμέρους γνωστικών αντικειμένων, συσχετίζοντας έτσι ποικίλες διαστάσεις του αναλυτικού προγράμματος σε μια λογική σύνδεση, με σκοπό την εστίαση του ενδιαφέροντος σε ευρύτερους τομείς μελέτης. Συνεπώς, η μάθηση και η διδασκαλία προσεγγίζονται μ' έναν ολιστικό τρόπο που αντικατοπτρίζει τον πραγματικό κόσμο, που είναι διαδραστικός». Επομένως στα διαθεματικά προγράμματα σπουδών συνυπάρχουν ο οριζόντιος και ο κάθετος άξονας διασύνδεσης της γνώσης. Είναι αναγκαία η ύπαρξη διαβάθμισης της ύλης από τάξη σε τάξη και από μάθημα σε μάθημα (κάθετος άξονας)· όμως αυτό που θα ολοκληρώσει τη μαθησιακή διαδικασία είναι η διασύνδεση και η επεξεργασία θεμάτων από πολλές οπτικές γωνίες (οριζόντιος άξονας), ώστε να φωτίζονται πολύπλευρα και ν' αναδεικνύεται η γνώση και η σχέση της με την πραγματικότητα.

Μέσα στα πλαίσια μιας πολυδιάστατης κοινωνίας της γνώσης, της πλατιάς πληροφόρησης, της πολυπολιτισμικότητας, της διεύρυνσης των επαγγελματικών επιλογών, της πολυπλοκότητας των σύγχρονων προβλημάτων η Εκπαίδευση οφείλει να διαμορφώσει μια πολυδιάστατη δημιουργική προσωπικότητα. Έτσι, η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης μπορεί να συμβάλει σ' αυτό, αφού έχει ως στόχο:

- Να κατανοήσουν οι μαθητές την ανάγκη βασικών γνώσεων σε όλους τους επιστημονικούς τομείς, για να μπορέσουν ν' ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της σύγχρονης σύνθετης πραγματικότητας.
- Να κατανοήσουν την ολιστική – συνθετική προσέγγιση της πραγματικότητας.
- Να καλλιεργήσουν δεξιότητες και ικανότητες, απαραίτητες για την προσαρμογή τους στο σύγχρονο κοινωνικό περιβάλλον και την επέμβαση τους σ' αυτό :
  - α) δεξιότητες τεχνικές (χρήση Η/Υ , αναζήτηση πληροφοριών στο Διαδίκτυο , επεξεργασία κείμενου κ.α.)
  - β) δεξιότητες νοητικές (κριτική ανάλυση πληροφοριών, επεξεργασία και σύνθεση πληροφοριών κ.α.)
  - γ) δεξιότητες κοινωνικές (επικοινωνία, διαχείριση σύγκρουσης, συνεργασία , σεβασμός κ.α.)
  - δ) δεξιότητες που αναφέρονται στα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας ατόμου (υπευθυνότητα, πρωτοβουλία προσαρμοστικότητα κ.α.)
- Να ικανοποιήσει εξατομικευμένες εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών, δίνοντας ίσες ευκαιρίες σε όλους τους μαθητές και περιορίζοντας τη σχολική διαρροή που οδηγεί στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Στη διαδικασία της διαθεματικής προσέγγισης της γνώσης εμπλέκονται δύο παράγοντες, ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές. Ο εκπαιδευτικός είναι ο καθοδηγητής, ο συνεργάτης και ο εμπυχωτής και όχι αυτός που παρέχει άμεση γνώση και πληροφορία. Ο μαθητής είναι ο ενεργός συντελεστής και ο υπεύθυνος για τη μάθηση του. Στόχος και των δύο είναι να εφαρμοστεί μία ενεργητική και ολιστική μέθοδος απόκτησης της γνώσης, που μπορεί να εφαρμοστεί κατά τη διδασκαλία οποιουδήποτε γνωστικού αντικειμένου μέσα σ' ένα κλίμα αποδοχής, ενθάρρυνσης και δημιουργικότητας.

Βασική προϋπόθεση είναι ο ανοιχτός δημιουργικός διάλογος στα πλαίσια κάθε γνωστικού αντικειμένου που θα αποτελέσει το έναυσμα για τη διατύπωση ερωτημάτων από τους μαθητές μέσα από τα οποία μπορεί να προκύψει το θέμα (ενεργός συμμετοχή στην επιλογή θέματος) και οι τομείς διερεύνησης του. Άρα, αρχίζει να διαφαίνεται η ανάγκη σύνθεσης νέας γνώσης μέσω της ενοποίησης της πληροφορίας που θα προκύψει από την έρευνα των μαθητών στα επιμέρους σχετικά γνωστικά αντικείμενα.

Η διαθεματική διδασκαλία , καθώς είναι μια διαδικασία ανοικτή και ευέλικτη, μπορεί να οργανωθεί με ομάδες εργασίας (ομαδοσυνεργατική μέθοδος) που καθεμία θα ερευνήσει έναν τομέα , με σχέδια εργασίας που θα εκπονηθούν με ευθύνη της ομάδας (συνερευνητική μέθοδος) και θα ορίζουν τον τομέα δράσης κάθε μαθητή ανάλογα με τη δυνατότητες και τις ανάγκες του , με συσχετισμούς και συγκερασμό των γνωστικών αντικειμένων, με την επιλογή των πηγών που θα αξιοποιήσουν και τον τρόπο που θα παρουσιαστούν τα συμπεράσματα. Τα μέλη των ομάδων πραγματοποιούν μικρά διαλείμματα ενημέρωσης και ανταλλαγής πληροφοριών, γεγονός που επιτρέπει την ανατροφοδότηση και τον αποτελεσματικότερο συντονισμό από τον εκπαιδευτικό.

ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Κριτήριο επιλογής θέματος

Στην Αρχαία Ελληνική Γλώσσα στην ενότητα 13^η υπάρχει ένα κείμενο του Γάιου Μουσώνιου Ρούφου με θέμα « Η σωστή στάση στο θέμα της διατροφής» και ένα ερώτημα (ερ. 4^η) «αν τα όσα αναφέρει ο συγγραφέας (προβλήματα διατροφής και η σωστή στάση του ανθρώπου) είναι επίκαιρα». Το ερώτημα αυτό μπορεί να αποτελέσει την αφορμή για τη διαθεματική διερεύνηση και τον προβληματισμό των μαθητών/ τριών στο θέμα των σύγχρονων διατροφικών συνηθειών στις δυτικές υλιστικές κοινωνίες.

Στοχοθεσία

Οι μαθητές /τριες θα πρέπει :

- -να κατανοήσουν ότι το θέμα των διατροφικών επιλογών τους συνδέεται άμεσα με την ποιότητα ζωής τους
- -να κατανοήσουν ότι η διατροφή συνδέεται άμεσα με υλιστικά πρότυπα που προβάλλονται στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες με σκοπό το κέρδος και όχι τη βελτίωση της υγείας.
- -να κατανοήσουν ότι έχουν τις δυνατότητες να παρέμβουν και να συμβάλουν στη βελτίωση των διατροφικών συνηθειών.

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

Κατά την επεξεργασία του θέματος αυτού οι επιστήμες / τομείς που θα εξεταστούν από τους μαθητές είναι:

- -Χημεία : επικίνδυνες ουσίες στα τρόφιμα.
- -Οικιακή Οικονομία: η αξία της διατροφής – διατροφικές συνήθειες
- -Βιολογία /Γατρική: οι συνέπειες της διατροφής στην υγεία του ανθρώπου και προβλήματα υγείας που σχετίζονται με τη διατροφή.
- -Ψυχολογία : επιπτώσεις στην ψυχική και συναισθηματική υγεία
- -Ιστορία : διατροφικές συνήθειες λαών , ιδιαίτερα αυτών που έχουν πετύχει τη μακροζωία.
- -Μ.Μ.Ε. (διαφήμιση): πρότυπα διατροφής που προβάλλονται με ιδιαίτερα ελκυστικό τρόπο.
- -Τέχνη : Πώς βλέπει η τέχνη το θέμα της διατροφής (αξιοποίηση του πίνακα του βιβλίου «Η γη της αφθονίας» (1567) του Πέτερ Μπρέχελ ο Πρεσβύτερος). Αναζήτηση άλλων έργων τέχνης.
- -Νομική : Εθνική – Ευρωπαϊκή –Διεθνής νομοθεσία που σχετίζεται με τις τροφές
- -Φυσική (περιβάλλον): Συνέπειες των διατροφικών συνηθειών των ανθρώπων του δυτικού κόσμου στο περιβάλλον
- -Πληροφορική: αξιοποίηση Διαδικτύου για αναζήτηση πληροφοριών
- -Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή : αναζήτηση φορέων (Υπουργείο , Ένωση Καταναλωτών κ.α.) που μπορούν ν' απευθύνονται για ενημέρωση, διαμαρτυρία, καταγγελία κ.α.

Μεθοδολογικό πλαίσιο

Το σχέδιο εργασίας μπορεί ν' αναπτυχθεί με την ομαδοσυνεργατική και συνερευνητική μέθοδο. Κάθε ομάδα θα αναλάβει μια διαθεματική δραστηριότητα , την οποία επεξεργάζεται και στο τέλος όλες οι ομάδες παρουσιάζουν τα συμπεράσματά τους, ώστε να διαφανεί η σύνθετη όψη της σύγχρονης πραγματικότητας.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Η διαθεματική προσέγγιση του θέματος μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές / τριες :

- Να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους πάνω σ' ένα θέμα που τους αφορά άμεσα , όπως η διατροφή.
- Να αξιοποιήσουν προσωπικά βιώματα και εμπειρίες ανάλογα με το κοινωνικό – πολιτιστικό περιβάλλον που ανήκει κάθε μαθητής
- Να συνειδητοποιήσουν την αξία της διατροφής και τη σημασία των επιλογών τους.
- Να προάγουν την κριτική/ ανάγνωση των πλευρών του θέματος, ώστε να γίνουν οι μαθητές παραγωγοί προσωπικών νοημάτων και να αμύνονται έτσι στην ενδεχόμενη τάση για επηρεασμό τους, ιδιαίτερα από τα Μ.Μ.Ε. (νοητικές δεξιότητες).
- Να ικανοποιούνται οι εξατομικευμένες εκπαιδευτικές ανάγκες και ικανότητες των μαθητών , ώστε να αξιοποιούνται ακόμα και άτομα που ανήκουν σε «υποτιμημένες ομάδες»και ν' αντιμετωπίζεται η παθητικότητα και η ψυχολογική απόσυρση αυτών.
- Να συμβιώσουν αρμονικά και να υποχωρήσουν τυχόν εχθρότητες και αντιδικίες μέσα από τη διομαδική συνεργασία και αλληλεξάρτηση με κοινούς στόχους (κοινωνικές δεξιότητες)
- Να κατανοήσει ότι η σημερινή πραγματικότητα είναι πολυδιάστατη και ότι, για να διαμορφώσει άποψη και ν' αναλάβει δράση, απαιτείται εγρήγορση , πολύπλευρη αναζήτηση πληροφοριών, κριτική ανάλυση αυτών και σύνθεση τους, δηλ. να είναι ενεργός πολίτης και συνεργάτης και όχι παθητικός δέκτης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Οι σύγχρονες σύνθετες και πολύπλοκες κοινωνίες με τις ραγδαίες και απρόβλεπτες αλλαγές που καλείται να ζήσει ο νέος σήμερα τον γεμίζουν φόβο, ανασφάλεια και αβεβαιότητα. Το σύγχρονο σχολείο μπορεί να τον βοηθήσει παρέχοντας γνώση. Μόνο ο άνθρωπος που γνωρίζει σε βάθος τα γεγονότα δε φοβάται. Τι είδους ,όμως, γνώση; Μια γνώση διαθεματική που να στηρίζεται σε διεπιστημονική βάση και σε σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις. Στόχος η ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών σ' ένα περιβάλλον συνεργασίας και αμοιβαίου σεβασμού. Έτσι, το σχολείο οφείλει να εφαρμόσει ένα κριτικό αναπτυξιακό μοντέλο αγωγής, το οποίο θα βοηθήσει το νέο να γνωρίσει βαθύτερα τον εαυτό του και τις δυνατότητες του (κριτική αυτογνωσία) αλλά και το κοινωνικό περιβάλλον (κριτική

κοινωνιογνωσία). Σ' αυτό μπορεί να βοηθήσει αποφασιστικά η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης που μπορεί να εφαρμοστεί σε όλα τα μαθήματα και σε όλες τις βαθμίδες της Εκπαίδευσης.

Απαραίτητη προϋπόθεση υλοποίησης της είναι και η ριζική αλλαγή του τρόπου διδασκαλίας. Ο δάσκαλος – σύμβουλος είναι αυτός που θα πραγματώσει αυτού του είδους την εκπαίδευση , θα συμβάλλει δηλαδή στην ανάπτυξη της αυτογνωσίας και κοινωνιογνωσίας του μαθητή. Από φορέας – μεταδότης γνώσης και κέντρο της διδακτικής διαδικασίας μετατρέπεται σε συνερευνητή, συνεργάτη, καθοδηγητή. Παρακολουθεί τις δραστηριότητες των μαθητών, διευκολύνει, συμβουλεύει και ενθαρρύνει τους μαθητές, ώστε να φθάσουν στην κατανόηση της γνώσης. Επομένως, χρειάζεται να βοηθηθεί πρώτα ο ίδιος , για να αναπτύξει εκείνες τις δεξιότητες και ικανότητες που θα ανταποκρίνονται σε ένα σχολείο με «κοινωνικά κριτικό προσανατολισμό», που θα βοηθήσει τους νέους να καταλάβουν τους παράγοντες που διαμορφώνουν την προσωπικότητα και τις αντιλήψεις τους.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το σχολείο ως μοναδικός φορέας επιστημονικής γνώσης ,

Το σχολείο το αποκομμένο από τις κοινωνικές εξελίξεις ,

Το σχολείο με το δάσκαλο στο κέντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας

ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ

Το ΣΗΜΕΡΙΝΟ σχολείο πρέπει να είναι :

Μαθητοκεντρικό, κοινωνιοκεντρικό και βιωματικό, για να είναι ένα σχολείο ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΙ ΕΚΦΡΑΣΗΣ , ένας χώρος γένεσης νέων γνώσεων , νέων αξιών και νέων ταυτοτήτων .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ν. Πατινιώτης, Επίκαιρες προσεγγίσεις των σχέσεων εκπαίδευση, απασχόληση, ΣΕΠ
2. Ν. Φιλίππáκη , Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός, Σύγχρονες Προοπτικές
3. Ρ. Μέλλον, Η διαχείριση της ενίσχυσης στην αντιμετώπιση της επαγγελματικής αποφασιστικότητας
4. Σ. Καζή, Επίδραση σχολείου και οικογένειας στην επιλογή επαγγέλματος
5. Α. Κορωνάιου, Σχολική και εξωσχολική εκπαίδευση. Οι δεξιότητες σταδιοδρομίας στη νέα εποχή
6. Ν. Πατινιώτης, Κοινωνικές διαδικασίες προσαρμογής κατά την ένταξη στην αγορά εργασίας
7. Χ. Κοσμίδου- Hardy, Συμβουλευτική
8. Χ. Κοσμίδου -Hardy, Για τη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό προσανατολισμό
9. Χ. Κοσμίδου -Hardy, Μεθοδολογία Έρευνας. Ενεργός Έρευνα
10. Χ. Κοσμίδου -Hardy, Η πληροφόρηση ως επικοινωνία: από τον παθητικό δέκτη προς τον ενεργό παραγωγό νοήματος στην πληροφόρηση
11. Α. Μαντόγλου, Μοντέλα, Βασικές αρχές και δεξιότητες επικοινωνίας
12. Χ. Καπώλη, Θεωρίες Γνωστικής Ανάπτυξης και Μάθησης
13. Α. Σταλίκας, Συμβουλευτική καριέρας. Διαδικασία εξεύρεσης εργασίας και χρήση τεστ
14. Ν. Πατινιώτης, Εκπαίδευση και αγορά εργασίας στην Ελλάδα
15. Κ. Μελας, Ανεργία, Πολιτικές απασχόλησης, Επαγγελματική Κατάρτιση και εργασιακές σχέσεις
16. Γ. Κυριακόπουλος, Κοινωνιοψυχολογικές Προσεγγίσεις του χώρου εργασίας
17. Τ. Ιατρίδης, Κοινωνιοψυχολογικές θεωρίες ανάλυσης κοινωνικών διακρίσεων και περιθωριοποίησης στην αγορά εργασίας
18. Ξ. Χρυσόχου, Εξελικτικοί μηχανισμοί και διαδικασίες συγκρότησης των διαστάσεων της κοινωνικής ταυτότητας
19. Στ.Ν. Αλαχιώτης, Για ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα. Η Διαθεματικότητα και η Ευέλικτη Ζώνη αλλάζουν την παιδεία και αναβαθμίζουν την ποιότητα της εκπαίδευσης

20. Εύη Μακρή-Μπότσαρη, Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, Τεύχος Επιμορφωτικού Υλικού, Αθήνα 2006